

Iglódi Viktória

joghallgató (PTE ÁJK), az ÓNSZ Bűnügyi Tagozatának tagja

A jogos védelem határai, avagy milyen keretek között tekinthető jogszerűnek a védekezés a ránk támadóval szemben

I. Bevezetés

Témaválasztásom indokául szolgál, hogy véleményem szerint a jogos védelem határainak megállapítása sokrétű problémát jelent. Ha a jog túlzottan megengedő, könnyen visszaélhetnek vele, és akár egy offenzív jellegű cselekmény is mentesítést nyerhet a jogos védelemre való hivatkozással. Ha pedig szűkkörűen értelmeznénk a jogintézményt, az nem lenne alkalmas a törvényi rendeltetésére, vagyis arra, hogy a megtámadott elháríthassa az ellene indított támadást, ha az állami szervek nem tudnak eleget tenni ezen kötelezettségüknek. Álláspontom szerint a jogos védelem jogintézményének fontosságát jelzi az is, hogy az Alaptörvény is említést tesz róla az alapjogok között.

A szabályozás pontossága, a bírói gyakorlat következetessége elengedhetetlen ahhoz, hogy a jogos védelem ne szolgálhasson „kiskapuként” a büntetőügyekben. Véleményem szerint ennek megakadályozásában a bíróságnak, az ügyészségnek és a nyomozó hatóságoknak kiemelt szerepe van. A tényállás pontos, részletes feltárásával feltérképezhető az adott támadás jellege, a támadó és a megtámadott viszonya, a közöttük kialakult konfliktus mibenléte, okai. Ezek tisztázása segíthet az ügy megítélésében, és elkerülhetővé válhatnak a jogintézmény rendeltetésével való visszaélések, így tehát nem jelenthet kibúvót egy esetleges megtorlás vagy egy kiprovokált támadás visszaverésének esetében.

Fontos, hogy a laikus állampolgárok is tisztában legyenek a jogos védelem határaival, hiszen a jogintézmény célja, hogy ők meg tudják védeni életüket, vagyontárgyaikat az őket ért jogtalan támadással szemben. Súlyos következményekkel járhat, ha valaki - nem ismervén a törvény pontos háttérét és a szabályozást - túllépi a jogos védelmi helyzetet, hiszen ellene valószínűleg büntetőeljárást indítanak, míg a támadó akár az életével is fizethet adott esetben. Talán, ha az emberek körültekintőbbek lennének, a vácszentlászlói borosgazda sem fagyállóval mérgezte volna meg saját borát, amely cselekmény egy ember halálát eredményezte, és két személynek könnyű testi sérülést okozott.¹

¹C:\Users\Acer\Downloads\nepszava_hu_cikk_1053719_brutalis_fagyallot_ontott_a_borba_m.pdf (2018.05.03.)

A továbbiakban kitérek a jogintézmény történeti fejlődésére, jelenleg hatályos szabályozására, a jogrendszerünkben elfoglalt helyére, valamint néhány a jogos védelemhez kapcsolódó kiemelkedő jelentőségű bírói döntésre.

II. A jogos védelem megjelenése történelmünk során

Érdekesség, hogy már a XII táblás törvény is említést tett a jogos védelemről, hiszen az éjjel tetten ért tolvaj megölését feltétel nélkül, míg a nappal tetten ért tolvaj életének a kioltását csak abban az esetben ismerte el jogszerűnek, ha a támadó fegyverrel védekezett a leleplezésekor.

A kánonjog már nem csupán a saját érdekekben kifejtett védelmet minősítette jogosnak, hanem a fogalmat kibővítette a mások érdekében végzett védekezési cselekményekkel is.

Magyarországon már Szent István dekrétuma is említést tesz arról, hogy ha valaki azért keresi fel más házáat, hogy a tulajdonost megölje, és a támadás során életét veszti, családját semmilyen kompenzáció nem illeti meg.

II. József 1788-as Btk.-ja szintén csak az emberöléssel kapcsolatban szabályozta a jogos védelem kérdését.²

Az 1795-ös büntető törvényjavaslat kedvezőbb szankciók alkalmazását tette lehetővé azzal szemben „*aki azért lépte túl az önvédelem határait, mert nem álltak rendelkezésére az ahhoz szükséges enyhébb eszközök*”³.

A XIX. század közepén így definiálták a fogalmat: „*Vétlen védelemnek [...] akkor adandó hely, ha a személyek az idő, a hely minőségéből, a megtámadás módjából vagy más körülményekből alaposan lehet következtetni, miszerint a tettes csak a szükséges védelemmel élt avégett, hogy az élet, szabadság vagy vagyon jogellenes megtámadását magáról vagy másokról elhárítsa; vagy hogy ő az ilyes védelem határait csak rémülésből, félelemből vagy ijedségből lépte át*”⁴.

Pauler Tivadar ugyanebben az időben írt büntetőjogi tankönyvében szintén hasonló feltételeket fogalmazott meg a jogos védelem megállapításához. Ezen feltételek a következők: „*a) hogy a támadás csak erőszak által legyen bizton elhárítható, b) kellő mérséklettel használva, c) a fennforgó viszonyoknál fogva szükséges eszközökre (moderameninculpataetutela) szoríttassék. Ellenkező esetben az határainak túlhaladtával*

²Tóth Mihály: Néhány szempont a jogos védelem körében zajló vitához.

http://ujbtk.hu/wp-content/uploads/PDF_EPUB/tm_nehany_szempont.pdf(2018.02.24.)

³Hajdú Lajos: Az első (1795-ös) magyar büntető-kódex-tervezet. KJK, Budapest 1971. 464. o.

⁴Csatskó Imre: Az 1852-ki május 27-ki Austriai Birodalmi Büntető törvény magyarázata. Pest 1853. 45. o.

vétlen lenni megszűnnék (deculpatatutela) és a körülményekhez képest a szándékos vagy vétkes jogsértés beszámítása alá esnek”⁵.

III. A jogos védelem törvényi fogalma

Magyarország Alaptörvénye az alkotmányban is rögzített alapjogi szintre emelte a jogtalan támadással szembeni védekezést a V. cikkben, amely kimondja: *„Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett, vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.”⁶*

A hatályos Btk. pedig az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

„21. § Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

a) azt személy ellen

aa) éjjel,

ab) fegyveresen,

ac) felfegyverkezve vagy

ad) csoportosan

követik el,

b) az a lakásba

ba) éjjel,

bb) fegyveresen,

bc) felfegyverkezve vagy

bd) csoportosan

történő jogtalan behatolás, vagy

c) az a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

⁵Pauler Tivadar: Büntető jogtan. Pfeifer Ferdinánd kiadása, Pest 1868. 244. o.

⁶Magyarország Alaptörvénye V. cikk.

(3) *Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl.*

(4) *A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.*⁷

IV. A jogos védelem a magyar büntetőjogban

A jogos védelem a Btk. Általános részében, a büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok között került szabályozásra. A cselekmény tényállásszerű, de nem veszélyes a társadalomra. Mivel a bűncselekmény három fogalmi eleme (tényállásszerűség, társadalomra veszélyesség, bűnösség) nem valósul meg egyszerre, a jogos védelmi helyzetben lévő személy nem valósíthat meg bűncselekményt. Mint az a törvény szövegezéséből is kiderül, a jogos védelemnek két típusát különböztetjük meg: a jogos védelmet és a megelőző jogos védelmet.

A jogos védelmi helyzetet egy támadás, illetve annak közvetlen veszélye keletkezteti. A támadás jellemzői:

- jogtalan (a támadó cselekmény megfelel valamely bűncselekmény törvényi tényállásának),
- aktív emberi magatartással megvalósuló,
- megkezdett vagy közvetlenül fenyegető (megkezdett: a támadó valamely bűncselekmény vagy szabálysértés tényállásának megvalósítását megkezdte; közvetlenül fenyegető: a körülményekre tekintettel rövid időn belül a támadás megindításával lehet számolni),
- befejezetlen (a támadás még folyamatban van, vagy felújításának veszélye fennáll).⁸

A Btk. 22.§ (1) bekezdés alapján jogos védelmi helyzet keletkezik személyek, javak vagy a közérdek ellen irányuló támadás esetén is.

IV. 1. A jogos védelem korlátai

E körbe említendő:

- verbális cselekményekkel szemben nem vehető igénybe,
- megtorlásként nem alkalmazható,
- kölcsönös kihívás elfogadása mindkét fél számára a jogtalanság állapotát hozza létre,
- támadás kiprovokálása megfosztja a védekezőt az elhárítás jogszerűségétől,

⁷ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

⁸ Balogh Ágnes – Tóth Mihály (szerk.): Magyar büntetőjog, Általános rész. Osiris Kiadó, Budapest 2015. 127. o.

- javak elleni, közvetlen erőszakkal nem járó cselekmény elhárítása a támadó életének kioltását általában nem eredményezheti.⁹

A védelmi tevékenység csak abban az esetben számít jogosnak, így a törvény által megengedettnek, ha az a támadás elhárításához szükséges és azzal arányos is. A jogos védelem esetén tehát két szempontot kell vizsgálni: a szükségességet és az arányosságot. A szükségesség követelménye alapján a támadás csak olyan magatartással hárítható el, amely kimeríti a Btk.-ban szabályozott valamely bűncselekmény tényállási elemeit. A szükségesség körében megemlítendő a menekülési kötelezettség, amely azt jelenti, hogy a védekezés csak abban az esetben lehet jogos, ha menekülésre nem volt lehetőség. A magyar szabályozás nem ír elő a megtámadott számára menekülési kötelezettséget, sőt a 22.§ (4) bekezdése *expressis verbis* kimondja, hogy „*a megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.*”¹⁰A Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve kitérési kötelezettséget írt elő a felmenő, a testvér, a házastárs, a súlyosabb fokban kóros elmeállapotú és a szemmel láthatóan tudatzavart állapotban levő támadóval szemben feltéve, hogy a kitérésre van lehetőség és az veszélymentes. Tekintettel a megváltozott társadalmi viszonyokra, mára ez a kötelezettség kikopott az ítélkezési gyakorlatból.

Hazánkban tehát a védekezés szükségessége nem igényel további bizonyítást, az elhárító cselekmény büntetlenségét biztosít a védekező számára mindaddig, amíg az általa, a támadónak okozott sérelem nem aránytalanul súlyosabb, mint amit a jogtalan támadás véghezvitele okozott volna.¹¹ Az arányosság fogalmát a hatályos Btk. nem tartalmazza, azt a bírói gyakorlat alakította ki, és az ítélkezés egységessége biztosítása érdekében a Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve adott hozzá értékelési szempontokat.¹²A bírói gyakorlatban eléggé elterjedt az, hogy a szükségességet és az arányosságot két külön kritériumnak nevezik. Ez olyan benyomást kelt, mintha a bíróságok a törvényben foglaltakon túlmenő követelményt támasztanának a védekezővel szemben. A kódexek azonban a két ismérvenk csupán az egyikét tartalmazzák, s annak az értelmezésénél kell a másiknak szerepet juttatni. Így ott, ahol a Btk. csak az arányosságról szól, a legenyhébb elhárítási mód választásának a követelményét a támadás és a védekezés intenzitása közti arányosságként vizsgálják. Nálunk viszont az mondható, hogy nem szükséges az, ami nem felel meg a bizonyos mérvű arányosságnak.¹³Az arányosság túllépése esetén sem büntethető a megtámadott, ha a túllépés ijedségből vagy

⁹ 4/2013. számú BJE határozat.

¹⁰ 2012. évi C. törvény 22. § (4)

¹¹ Balogh–Tóth i.m. 130. o.

¹² 2012. évi C. törvény indokolása 16. o.

¹³ Tokaji Géza: A bűncselekménytan alapjai a magyar büntetőjogban. KJK, Budapest 1984. 256. o.

menthető felindulásból történik (22.§ (3) bekezdés). A gyakorlat és a tudomány a jogos védelem túllépésének két változatát ismeri: a jogos védelmi helyzet fennforgása során, a védekezés közben megvalósított arányosságbeli túllépést (*excessus*), valamint az ún. időbeli túllépést (*pretextus*), amely már a védelmi cselekvőség körén minden szempontból kívül eső, a jogos védelmi helyzet megszűnése utáni diszpozíciószerű cselekményeknek a halmaza.¹⁴

IV. 2. A megelőző, a szituációs és a vélt jogos védelem

A megelőző jogos védelem annyiban tér el, hogy a megtámadott nem személyesen, hanem egy védelmi eszköz segítségével hárítja el a támadást. A megelőző jogos védelem jogintézményét a 2009. évi LXXX. törvény vezette be a magyar büntetőjogi kódexbe. A megelőző védelmi eszközzel szemben támasztott követelmény, hogy az nem lehet az élet kioltására alkalmas, csak a jogtalan támadó szenvedhet sérelmet, és a védekezőnek a sérelem elkerülése érdekében mindent meg kell tennie, ami az adott helyzetben elvárható.¹⁵ A megelőző jogos védelem a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzésére irányulhat, azaz a jogos védelem általános szabályaitól eltérően a tényállás nem említi a közérdeket a védendő értékek között.

A Btk. 22. § (2) bekezdése egy vélelmet állít fel, melynek lényege abban áll, hogy bizonyos fokozottan veszélyes helyzetekben, amelyeket a törvény taxatívén felsorol, a megtámadott okkal feltételezheti, hogy a támadás az élete ellen irányult. Ebben az esetben ipso facto kizárt a védekezés szükségességének a túllépése. A Btk. ezen fordulatát nevezi a jogirodalom szituációs jogos védelemnek. A személy elleni jogtalan támadás, illetve a lakásba történő jogellenes behatolás akkor keletkeztet szituációs jogos védelmet, tehát abban az esetben nem léphető túl a szükségesség követelménye, ha az éjjel, fegyveresen, felfegyverkezve vagy csoportosan kerül elkövetésre. Ezen fogalmak legtöbbször a Btk. értelmező rendelkezései definiálják nekünk, ám akad olyan is, amit a bírói gyakorlat munkált ki. Ilyen például az „éjjel”, amely a bírói gyakorlat szerint nagyvárosokban a 23 és 5 óra közötti, míg vidéken a 22 és 5 óra közötti időszakot öleli fel. Azonban nem vonható az éjjel fogalmába az az éjszakai támadás, amelyet éjszaka nyitva tartó, tömeges látogatottságú szórakozóhelyen, vagy egyéb helyen követnek el, ahol a segítségkérés lehetősége a nappalihoz hasonló módon fennáll. A „fegyveresen”, a „felfegyverkezve” valamint a „csoportosan” történő elkövetés fogalmát maga a Btk. adja meg az értelmező rendelkezések között. Eszerint fegyveresen követi el a bűncselekményt, aki lőfegyvert, robbanóanyagot, robbantószer, robbanóanyag vagy

¹⁴Ujvári Ákos: A jogos védelem megítélésének elvi és gyakorlati kérdései. Budapest 2008. 71. o.

¹⁵ 2012. évi C. törvény indokolása 16. o.

robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, vagy a bűncselekményt az a)-d) pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követi el.¹⁶ Felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.¹⁷ Csoportosan követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt.¹⁸ Ezen támadások fokozott társadalomra veszélyessége vitathatatlan, így véleményem szerint szükséges a fokozott büntetőjogi védelemben való részesítés. A 22. § (2) bekezdésének c) pontja viszont a lakáshoz tartozó bekerített helyre történő jogtalan behatolás korlátlan visszaverésének követelményeként határozza meg, hogy a támadásnak fegyveresen kell történnie, tehát ebben az esetben szűkíti a szituációs jogos védelmi helyzet fennálltát. A szabályozás ezen passzusa logikusnak tűnik, hiszen egyértelműen nem olyan fokú a cselekmény társadalomra veszélyessége, mint a hivatkozott szakasz ezt megelőző két pontjában.

Vélt jogos védelemről akkor beszélünk, ha az elkövető a helyzet téves felmérése miatt abban a tudatban hajt végre elhárító cselekményt, hogy ellene támadást intéztek vagy ilyenekkel közvetlenül fenyegették. Ebben az esetben a Legfelsőbb Bíróság 15. Irányelve a tévedésre vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni. Vélt jogos védelemre példa lehet a következő eset: a sértett a vádlottat ököllel kétszer arcul ütötte, aki ettől mindkétyszer a földre esett. A második ütést követően a sértett a vádlottat megpróbálta felsegíteni, ezt a vádlott a sértett újbóli támadásaként értékelte, ebből fakadóan a sértettet védekezés gyanánt hasba szúrta, ezzel maradandó testi fogyatékos közvetlen életveszélyt okozva.¹⁹ A bíróság nem állapította meg a vélt jogos védelmet az alábbi helyzetben: a mezőőr távozásra szólította fel a krumplici tolvajt, aki (a sértett) a nadrág zsebébe nyúlt. Emiatt a mezőőr abban a téves feltevésben, hogy a sértett kést ránt elő, a baltával őt fejbe vágta, életveszélyes sérüléseket okozva ezzel.^{20 21}

Bizonyos állami feladatokat ellátó személyeket a jogszabályok felruháznak arra, hogy meghatározott esetekben olyan magatartásokat tanúsítsanak, amelyek alkalmasak egy-egy bűncselekmény törvényi tényállásának kimerítésére. A Btk. 24. §-a szerint: „*Nem büntetendő az a cselekmény, amelyet jogszabály megenged, vagy büntetlennek nyilvánít*”.²² Ebből egyértelműen következik, hogy az ilyen állami szervek a jogszabályokban meghatározott esetekben nem valósítanak meg bűncselekményt, így cselekményük nem lehet jogtalan. Tehát

¹⁶ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 5. pont.

¹⁷ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 6. pont.

¹⁸ 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 3. pont.

¹⁹ BH 1997/427.

²⁰ BH 1983/261.

²¹ *Ujvári* i.m. 92. o.

²² 2012. évi C. törvény 24. §

tevékenységükkel szemben a jogos védelem kizárt, hiszen a védelem csak abban az esetben lehet jogos, ha a támadás jogtalan, hiszen ilyenkor a jogosan védekező a jogot védi a jogtalansággal szemben.

IV. 3. Kapcsolódó magyarországi ítélkezési gyakorlat

Az alábbiakban ismertetnék néhány példát az ítélkezési gyakorlatból:

- ÍH 2012.146: Nem hivatkozhat megelőző jogos védelemre az a vádlott, aki a szomszéd gyermekek távoltartása érdekében élet kioltására alkalmas, 230 V feszültségű áramot vezet a kerítésébe.²³

- BH+ 2013.5.182: Nem állapítható meg jogos védelmi helyzet annak a javára, aki méltányolható ok nélkül, önként kapcsolódik be egy már kialakult erőszakos összecsapásba.²⁴

- BH 2014.11.323: Jogos védelmi helyzet nem állapítható meg annak az elkövetőnek a javára, aki csőre töltött pisztolyt magánál tartva, a számonkérés szándékával keresi fel a sértettet, annak irodájába erőszakkal hatol be, majd az általa intézett támadás miatt kialakult dulakodás közben a sértettet megöli.²⁵

- BH 2016.12.322: Jogos védelmi helyzetben van az, akinek szóváltás közben a másik fél a nyakát megragadja, meglöki, majd megüti. E támadással szemben szükséges elhárító cselekményt fejt ki azzal, ha támadóját orrcsonttörést okozó arcba fejeléssel fékezi meg. Az így jogos védelmi helyzetben cselekvő személy magatartása nem bűncselekmény akkor sem, ha az aktív és szükségszerűen erőszakos elhárító cselekmény egyébként riadalomkeltésre vagy megbotránkoztatásra alkalmas.²⁶

- EH 2017.20:

- Éjszaka hajtja végre a személy elleni jogtalan támadást, aki a vidéki település utcájában 01:30 és 02:00 óra között a neki háttal álló - vele előzőleg semmiféle nézeteltérésbe nem került - gyanútlan terhelten minden előzmény nélkül hátulról megrúgja, majd ököllel arcul üti. E testi épség elleni támadást - törvényi védelem alapján - olyannak kell tekinteni, mint amely a megtámadott életének kioltására is irányult volna, ezért annak halálos késszúrással történő elhárítása jogos védelem miatt büntetendő cselekményt nem valósít meg, és a terhelten felmentésének van helye.

²³Debreceni Ítéltábla Bf. II. 745/2011/10.

²⁴Kúria Bfv. III. 1.067/2012/6. szám.

²⁵Kúria Bfv. II. 1.144/2013.

²⁶Kúria Bfv. III. 261/2016.

- II. A terheltet éjszaka ért személy elleni jogtalan támadás megalapozza az elhárítás szükségességét, amely nem korlátozható, ezért túllépése fogalmilag kizárt. Így nem szab határt a támadó életének feltétlen kímélete sem.²⁷

• BH 2017.10.323: Amennyiben a sértett által kezdeményezett konfliktus során a terhelt a saját akaratából eleget tesz a kihívásnak, és így közte és a sértettek között kölcsönös verekedés alakul ki, amelynek során a sértett egyensúlyát veszítve elesik, majd a félig ülő, félig fekvő testhelyzetben lévő sértettet - akinek az élet kioltására egyébként alkalmas eszköz már nem volt a kezében - a terhelt megszúrja, nem állapítható meg a terhelt javára a jogos védelmi helyzet.²⁸

IV.4. Két jogeset részletesebb bemutatása

Az elmúlt években két eset is nagyobb sajtóvisszhangot kapott Magyarországon a jogos védelem körében: a vácszentlászlói fagyállós borosgazdáé és a Budapesten motoros rablót elgázoló nőé. Az alábbiakban ezt a két esetet mutatnám be részletesebben:

V. Pál, a vácszentlászlói férfi 2013-ban megelégette, hogy többször megdézsmálták a készletét, így fagyállót öntött saját meggyborába, amelynek következtében az egyik tolvaj belehalt a mérgezésbe, míg ketten könnyű testi sérülést szenvedtek. Az ügyben kezdetektől fogva visszatérő elem volt a jogos védelem felvetése, V. Pál esetét sokan a kerítésébe áramot vezető, az uborkáját védő Szoboszlai Barna esetéhez (ÍH 2012.146) hasonlították. Ugyanakkor első- és másodfokon is arra jutott a bíróság, hogy jogilag ebben az ügyben nincs szó jogos védelemről, mert ez nem engedi meg olyan eszköz alkalmazását a védekezéshez, ami halál előidézésére alkalmas. Az elsőfokú bíróság 2015 novemberében 7 év letöltendő szabadságvesztésre ítélte V. Pált, az ítélet ellen mind az ügyész mind a vádlott fellebbezést nyújtott be. 2016 szeptemberében a Fővárosi Ítéletábla másodfokon másfél év, három évre felfüggesztett szabadságvesztésre enyhítette a férfi büntetését. V. Pált nem tiltották el a közügyektől, és előzetes mentesítésben is részesítették. Az ítélet ellen nem nyújtottak be fellebbezést, így az jogerőssé vált.²⁹

A második ügy tényállása szerint az I. rendű terhelt (az autót vezető nő) a forgalmi irányító fényjelző készülék piros fényjelzésére megállt. A II. rendű terhelt és társa motorkerékpárral a nő autója mellé haladt. Az I. rendű terheltnek a gépkocsi jobb ülésén

²⁷Kúria Bfv. II. 126/2017.

²⁸Kúria Bfv. I. 884/2017.

²⁹C:\Users\Acer\Downloads\index_hu_belfold_2016_09_01_fagyallos_gazda_masodfok_kezdodi.pdf (2018.05.03.)

elhelyezett táskájának eltulajdonítása céljából a II. rendű terhelt társa a jármű felhúzott, jobb oldali első üvegét betörte és I. rendű terhelt jobb első ülésen lévő táskáját kivette, majd a II. rendű terhelt és társa a motorkerékpárral a helyszínről elhajtott. Az I. rendű terhelt miután észlelte táskájának jogtalan eltulajdonítását, személygépkocsijával a motorkerékpárosok után indult azzal a szándékkal, hogy értékeit visszaszerezze. A lopási cselekmény elkövetésétől kb. 500 méternyi távolságra, a kereszteződés előtt kb. 60 méterre az I. rendű terhelt nekiütközött a motorkerékpár hátuljának. A baleset miatt a jármű alá beszorult II. rendű terhelt társa a kórházba szállítását követően életét veszítette, több gépjárműben kár keletkezett. A kerületi bíróság a 2016. május 10. napján kihirdetett ítéletével az I. rendű terheltet 1 évi, végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett börtön fokozatú szabadságvesztésre és 2 évi közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. A másodfokon eljáró törvényszék a 2017. január 20. napján meghozott ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a szabadságvesztés tartamát 2 évre súlyosította, az I. rendű terheltet előzetes mentesítésben részesítette. Az I. rendű terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt az ügydöntő ítélettel szemben jogos védelemre hivatkozva. A Kúria a megtámadott határozatokat megváltoztatta, és az I. rendű terheltet az ellene emelt vád alól felmentette. A Kúria indokolása a következő volt: *„A javak elleni jogtalan támadást gépjárművel végrehajtó támadót gépjárművel nyomon követni, s a javak visszaadásának kikényszerítése végett utolérni olyan törvényes joggyakorlás, amely védelmi cselekmény, a javak ellen intézett jogtalan támadást elhárító magatartás. Az abból eredő nem szándékolt súlyosabb következmény kockázatát ez esetben is a jogtalan támadó viseli.”*³⁰

VI. Összegzés

A fentiekben leírtak alapján világossá válik, hogy a jogos védelem határainak meghúzásában milyen kihívások rejlenek. Törekedni kell egy olyan szabályozásra, amely nem enged teret az önkényes igazságszolgáltatásnak, de egyben alkalmas az emberek közötti társadalmi, gazdasági viszonyok fenntarthatóságának biztosítására. Nem szabad megfélemlenünk arról, hogy az önhatalmú támadások visszaverése elsősorban az állami szervek feladata és a polgárok csak abban az esetben élhetnek a védekezési alapjogukkal, ha a hatóságoktól az adott esetben nem várható el, hogy hatásosan fellépjenek a jogtalan támadással szemben. A jogos védelem ezen szubszidiárius jellege szerintem az egyik legfontosabb jellemzője a jogintézménynek.

³⁰ Kúria Bfv.III.859/2017.